

unicef
for every child

เวทีเสวนา

ศาสนา

การคุ้มครองเด็ก

Religions and Child Protection Forum

5 กุมภาพันธ์ 2569

ห้องประชุมเทพรัตนกัณฑ์จลโมสร ชั้น 4
อาคารเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา คณะทันตแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล (วิทยาเขตพญาไท)

รายงานสรุปเวทีเสวนา

รายงานสรุปเวทีเสวนา

เรื่อง

"ศาสนากับการคุ้มครองเด็ก" (Religions and Child Protection Forum)

วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

ณ ห้องเทพรัตนันทนติกิจสโมสร์ ชั้น ๔ อาคารเฉลิมพระเกียรติ ๕๐ พรรษา

คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (วิทยาเขตพญาไท)

สารบัญ

1. ช่วงพิธีเปิดและกล่าวต้อนรับ.....	1
1.1 การกล่าวต้อนรับและชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดงาน.....	1
1.2 การกล่าวต้อนรับโดยผู้แทนจากองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย.....	1
1.3 การกล่าวต้อนรับโดยผู้แทนจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.....	2
1.4 การกล่าวต้อนรับโดยผู้แทนจากมหาวิทยาลัยมหิดล.....	3
2. ปาฐกถาพิเศษ: มุมมองศาสนธรรมกับการคุ้มครองเด็ก.....	3
2.1 ปาฐกถาพิเศษจากผู้แทนศาสนาพุทธ.....	3
2.2 ปาฐกถาพิเศษจากผู้แทนศาสนาอิสลาม.....	4
2.3 ปาฐกถาพิเศษจากผู้แทนศาสนาคริสต์.....	4
3. การเสวนาแลกเปลี่ยน: "จากหลักการสู่การปฏิบัติ".....	5
3.1 บทบาทของชุมชนศาสนาในการคุ้มครองเด็ก (ภาคปฏิบัติ).....	6
3.2 ความท้าทายในการทำงาน.....	7
3.3 พลังของเครือข่ายและความร่วมมือ.....	7
3.4 บทสรุปและก้าวต่อไป.....	8
3.5 ผลสะท้อนจากเวทีในข้อคำถาม.....	9
4. กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม: แนวปฏิบัติด้านการคุ้มครองเด็กที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนศาสนา...10	
4.1 กลุ่มที่ (1) SAFE TO LEARN การเรียนรู้ที่ปลอดภัยและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก.....	10
4.2 กลุ่มที่ (2) ครอบครัวเข้มแข็งและการเลี้ยงดูทดแทนพ่อแม่.....	13
4.3 กลุ่มที่ (3) การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการช่วยเหลือเด็กในบริบทอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน ...	21
4.4 กลุ่มที่ (4) สุขภาพจิตเด็กและผู้ดูแล.....	22
สรุปข้อเสนอจากเวทีศาสนากับการคุ้มครองเด็ก ในการเสริมสร้างบทบาทศาสนาและศาสนสถานในการคุ้มครองเด็กอย่างเป็นระบบและยั่งยืน.....	22

สรุปรายงานการประชุมเวทีเสวนา "ศาสนากับการคุ้มครองเด็ก"

(Religions and Child Protection Forum)

1. ช่วงพิธีเปิดและกล่าวต้อนรับ (Opening Session)

1.1 การกล่าวต้อนรับและชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดงาน

พิธีกร (รศ.ดร.วุฒินันท์ กันทเตียน) ได้กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมงานและชี้แจงถึงความเป็นมาของโครงการ ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 โดยความร่วมมือระหว่าง 3 องค์กรหลัก ได้แก่ องค์กรยูนิเซฟ ประเทศไทย (UNICEF Thailand), คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.), และมหาวิทยาลัยมหิดล วัตถุประสงค์หลักของการจัดงานคือการแสวงหาแนวทางปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสิทธิและการคุ้มครองเด็กตามแนวทางศาสนา โดยมุ่งเน้นการดึงพลังคำสอนและแนวปฏิบัติของสถาบันศาสนา (วัด โบสถ์ มัสยิด) ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชน มาเป็นหมุดหมายสำคัญในการปกป้องเด็กและเยาวชนจากการถูกคุกคามและการกระทำความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ

1.2 การกล่าวต้อนรับโดยผู้แทนจากองค์กรยูนิเซฟ ประเทศไทย

คุณเคน เลกินส์ ผู้อำนวยการ องค์กรยูนิเซฟ ประเทศไทย

คุณเคนได้กล่าวถึงบทบาทสำคัญของผู้นำทางศาสนาในสังคมไทยและระดับโลก โดยเน้นประเด็นสำคัญดังนี้

- 1) **อำนาจทางศีลธรรมและทุนทางสังคม:** ศาสนาเป็นสถาบันที่มีรากฐานฝังลึก และมีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองเด็ก ยิ่งในกลุ่มผู้นำศาสนา ซึ่งมีอำนาจเชิงคุณค่าทางศีลธรรม สามารถหล่อหลอม ค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติของชุมชนในการสร้างความเชื่อมั่น ฉะนั้นสถาบันทางศาสนาถือเป็นพลังสำคัญในการหล่อหลอมจิตใจและสร้างความปลอดภัยให้กับเด็กโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเปราะบาง
- 2) **ความร่วมมือระดับโลก:** ยูนิเซฟทำงานร่วมกับผู้นำศาสนามากกว่า 100 ประเทศทั่วโลก ครอบคลุมทั้งศาสนาคริสต์ ศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม เพื่อส่งเสริมการคุ้มครองเด็ก และคุณเคนยกตัวอย่างประสบการณ์ส่วนตัวในการทำงานร่วมกับผู้นำพุทธศาสนาในจีนและไทยเรื่องสุขภาพ, ผู้นำอิสลามในอิรักเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันช่วงโควิด, และผู้นำคริสต์ในอเมริกากลางเรื่องความพิการและความรุนแรง

- 3) **การเชื่อมช่องว่างระหว่างวิชาชีพ:** เวทีนี้มีความสำคัญในการเชื่อมช่องว่างระหว่าง "นักสังคมสงเคราะห์" ที่อาจไม่เข้าใจบริบทความเชื่อทางศาสนา กับ "ผู้นำศาสนา" ที่อาจยังขาดความเข้าใจเรื่องจิตวิทยาเด็กหรือความหลากหลายของปัญหาที่เด็กเผชิญ
- 4) **เป้าหมายร่วมกัน:** การทำงานร่วมกันระหว่างผู้นำจิตวิญญาณและระบบบริการสังคม จะทำให้การคุ้มครองเด็กเข้มแข็งขึ้น รวดเร็วขึ้น และยั่งยืนขึ้น เพื่อให้เด็กทุกคนเติบโตโดยปราศจากความรุนแรง การละเลย และการแสวงหาประโยชน์

1.3 การกล่าวต้อนรับโดยผู้แทนจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คุณวสันต์ ภัยหลิกี้, กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คุณวสันต์ ได้กล่าวถึงกรอบกฎหมายสิทธิมนุษยชนและบทบาทของศาสนาในการคุ้มครองสิทธิเด็ก ดังนี้:

- 1) **กรอบกฎหมายสิทธิมนุษยชน:** ประเทศไทยได้ลงนามในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและอนุสัญญาต่างๆ รวมถึงอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลจากการบังคับให้สูญหาย ซึ่งรัฐมีหน้าที่เคารพ ปกป้อง และเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ
- 2) **เสรีภาพทางศาสนา:** รัฐธรรมนูญไทยรับรองเสรีภาพในการนับถือศาสนา แต่ต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมอันดี
- 3) **ความสอดคล้องของคำสอนกับสิทธิมนุษยชน:** แม้คำว่า "สิทธิมนุษยชน" อาจไม่ปรากฏในคัมภีร์โดยตรง แต่หลักการสะท้อนอยู่ในทุกศาสนา เช่น พุทธศาสนาสอนเรื่องการไม่เบียดเบียน (ศีล 5), อิสลามสอนเรื่องความเสมอภาคของมนุษย์, และคริสต์ศาสนาสอนเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน
- 4) **บทบาทสถาบันศาสนา:** องค์กรศาสนาและสถานสงเคราะห์ภายใต้องค์กรศาสนา (เช่น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา, ศูนย์เด็กข้ามชาติ, ปอเนาะ) มีบทบาทช่วยแบ่งเบาภาระภาครัฐในการดูแลเด็กกลุ่มเปราะบาง เด็กไร้รัฐไร้สัญชาติ และเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรง
- 5) **สถานการณ์ปัญหา:** กสม. ยังคงได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว การบูลลี่ และการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคศาสนาในการแก้ไขปัญหา

1.4 การกล่าวต้อนรับโดยผู้แทนจากมหาวิทยาลัยมหิดล

รศ.ดร.ภทธีรียา กิจเจริญ, รองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร

รศ.ดร.ภทธีรียา เน้นย้ำบทบาทของสถาบันการศึกษาและงานวิจัย ดังนี้:

- 1) **รากฐานทางสังคม:** ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นรากฐานที่โอบอุ้มวิถีชีวิต และสถาบันศาสนาทำหน้าที่เป็นกลไกขัดเกลาทางสังคมและเข็มทิศเชิงจริยธรรม
- 2) **การเชื่อมโยงงานวิจัย:** มหาวิทยาลัยมหิดลได้ลงพื้นที่วิจัยร่วมกับยูนิเซฟและ กสม. ทำให้เห็นบทบาทที่เข้มแข็งของทั้ง 3 ศาสนาในการปกป้องเด็ก
- 3) **วัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติ:** เวทีนี้มุ่งหวังให้เกิดการปรึกษาหารือเชิงปฏิบัติ นำ "ต้นทุนทางจิตวิญญาณ" มาผสานกับ "องค์ความรู้ด้านการคุ้มครองเด็ก" เพื่อให้สถาบันศาสนาเป็นปราการด่านหน้าที่เข้มแข็ง

2. ปาฐกถาพิเศษ: มุมมองศาสนธรรมกับการคุ้มครองเด็ก

2.1 ปาฐกถาพิเศษจากผู้แทนศาสนาพุทธ

พระเทพวัชรสารบัณฑิต, รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.)

ท่านเจ้าคุณได้กล่าวถึงหลักธรรมและบทบาทของพุทธศาสนาในการพัฒนาเด็ก ดังนี้:

- **ปณิธานของท่านพุทธทาสภิกขุ:** ได้ยกหลักการ 3 ข้อของท่านพุทธทาสมาเป็นแนวทาง ได้แก่ 1) ให้ทุกคนเข้าถึงหัวใจของศาสนาตนเอง 2) ทำความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนา และ 3) ดึงเพื่อนมนุษย์ออกจากวัตถุนิยม
- **การพ้นจากวัตถุนิยม:** ปัญหาปัจจุบันคือการที่ผู้คนและเด็กหลงใหลในวัตถุนิยม นำไปสู่ความเห็นแก่ตัวและการเบียดเบียน ซึ่งเป็นรากฐานของความขัดแย้ง
- **ความเสมอภาคและโอกาส:** พุทธศาสนาสอนเรื่องความเท่าเทียม ไม่ยึดติดกับวรรณะหรือเพศสภาพ (หญิงชายบรรลุนิพพานได้เหมือนกัน) ดังนั้น เด็กทุกคนไม่ว่ายากดีมีจนต้องได้รับโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาตนเอง
- **บทบาทเชิงโครงสร้าง:** วัดกว่า 30,000 แห่งทั่วประเทศ, มหาวิทยาลัยสงฆ์, โรงเรียนการกุศลของวัด และโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ทำหน้าที่เป็นพื้นที่ปลอดภัยและให้การศึกษาแก่เด็กที่ขาดโอกาส
- **ศรัทธาคู่ปัญญา:** การอบรมเด็กต้องไม่ใช้การยึดเหนี่ยวความเชื่อหรือพิธีกรรมทิ้งมลาย แต่ต้องสอนให้มี "ศรัทธา" ควบคู่กับ "ปัญญา" ไม่ครอบงำเด็ก แต่ให้เหตุผลเพื่อนำไปสู่สันติสุข

ฉะนั้น บทบาทศาสนาที่ทำหน้าที่ในการหล่อหลอมทั้งคุณธรรมและปัญญา เพื่อการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเคารพซึ่งกันและกันด้วยหลักการสำคัญคือ “การปฏิบัติต่อตนเองอย่างไร ก็ควรปฏิบัติต่อผู้อื่นเช่นนั้น”

2.2 ปาฐกถาพิเศษจากผู้แทนศาสนาอิสลาม

ผศ.ดร.อับดุลเลาะ หนู่มสุข, ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักจุฬาราชมนตรี

อาจารย์อับดุลเลาะได้นำเสนอหลักการอิสลามที่เข้มข้นเกี่ยวกับการดูแลเด็ก ดังนี้:

- 1) **ความบริสุทธิ์ของเด็ก (Fitrah):** อ้างอิงวจนะของศาสดามุฮัมมัดที่ว่า "เด็กทุกคนเกิดมาบนความบริสุทธิ์" ความรับผิดชอบในการรักษาความบริสุทธิ์หรือความเปี่ยมเบนนั้นตกอยู่ที่พ่อแม่และผู้เลี้ยงดู
- 2) **เด็กคือของขวัญและความรับผิดชอบ (Amanah):** เด็กไม่ใช่สมบัติส่วนตัวที่ใครจะทำอะไรก็ได้ แต่เป็น "อะมานะห์" (ของฝากอันล้ำค่า) จากพระเจ้าที่มาพร้อมภาระความรับผิดชอบ และผู้เลี้ยงดูจะต้องถูกสอบสวนในวันปรโลกเกี่ยวกับการดูแลเด็ก
- 3) **มัสยิดเป็นศูนย์กลาง:** มัสยิดในไทย (กว่า 4,000 แห่ง) ไม่ควรเป็นเพียงสถานที่ละหมาด แต่ต้องเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย (วงจรชีวิตมุสลิมผูกพันกับมัสยิด) รวมถึงสถาบันปอเนาะและโรงเรียนตาติกา ต้องเป็นพื้นที่ปลอดภัย
- 4) **การปรับเปลี่ยนจารีตประเพณี:** ยอมรับว่ามีความท้าทายจากจารีตประเพณีบางอย่างที่อาจเข้าใจคลาดเคลื่อนจากหลักศาสนา เช่น การปฏิเสธวัคซีน หรือการตีเด็กเพื่อการสั่งสอน ซึ่งต้องมีการสร้างความเข้าใจใหม่ ผู้นำศาสนาต้องมีความรู้ทั้งทางธรรมและทางโลก (กฎหมายคุ้มครองเด็ก, จิตวิทยา)
- 5) **คู่มือแนวปฏิบัติ:** สำนักจุฬาราชมนตรีร่วมกับยูนิเซฟ ได้จัดทำ "คู่มือแนวปฏิบัติเพื่อการส่งเสริมสิทธิและการคุ้มครองเด็กตามแนวทางอิสลาม" เพื่อเป็นเครื่องมือให้ผู้นำศาสนาใช้ในการทำงาน

ท้ายที่สุดนี้ อาจารย์อับดุลเลาะได้เน้นย้ำว่า "การคุ้มครองเด็ก" คือการสร้างสันติภาพที่แท้จริง หากเด็กเติบโตมาด้วยความรักและปลอดภัย เขาย่อมเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ส่งต่อความสันติสุขต่อไปในอนาคต

2.3 ปาฐกถาพิเศษจากผู้แทนศาสนาคริสต์

บาทหลวงยอห์น บอสโก สุวีฑน์ เหลืองสะอาด รองเลขาธิการสภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย

บาทหลวงสุววัฒน์เน้นย้ำเรื่องนโยบายและการจัดการเชิงระบบภายในศาสนจักร:

- 1) **เด็กคือภาพลักษณ์ของพระเจ้า:** มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีและความเท่าเทียม การล่วงละเมิดเด็กถือเป็นอาชญากรรมและบาปมหันต์
- 2) **นโยบาย Safeguarding และ Zero Tolerance:** พระศาสนจักรคาทอลิกตระหนักถึงปัญหาการล่วงละเมิดในอดีต จึงมีการออกสมณลิขิต *Vos estis lux mundi* (ท่านคือแสงสว่างส่องโลก) เพื่อกำหนดมาตรการที่เข้มงวด โปร่งใส และต้องรับผิดชอบ (Accountability)
- 3) **กระบวนการทำงาน 4 ด้าน:**
 1. การรับฟัง: ฟังเสียงของผู้ถูกล่วงละเมิดด้วยความเห็นอกเห็นใจ
 2. การป้องกัน: สร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย (Safe Environment) คัดกรองบุคลากร และฝึกอบรมเจ้าหน้าที่
 3. การตรวจสอบ: มีกลไกติดตามและคณะกรรมการตรวจสอบ
 4. การบูรณาการ: นำนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับโรงเรียนและชุมชน
- 4) **การทำงานเครือข่าย:** ร่วมมือกับกลุ่มนักบวช (เช่น กลุ่ม Talitha Kumต่อต้านการค้ามนุษย์) และภาคีภายนอก เพื่อปกป้องเด็กกลุ่มเปราะบางและแรงงานข้ามชาติ

3. การเสวนาแลกเปลี่ยน: "จากหลักการสู่การปฏิบัติ"

การเสวนาแลกเปลี่ยนในช่วงนี้เป็นการระดมความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ (Practitioners) โดยมี

ผู้ร่วมเสวนา

- 1) **ศาสนาอิสลาม:** อ.สุทิดา เหมเสริม ผู้อำนวยการบ้านพักพิงเด็กกำพร้าบ้านหทัยรัก
- 2) **พุทธศาสนา:** พระมหาอินสอน คุณวุฒิโฒ ประธานมูลนิธิโพธิyalัย
- 3) **คริสตศาสนา:** บาทหลวงยอห์น บอสโก สุววัฒน์ เหลืองสอาด รองเลขาธิการ สภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย และ
- 4) ซิสเตอร์จันธนา จันทร คณะภคินีศรีชุมพาบาล

ดำเนินรายการโดย

ดร.กัญญมณี ลดาพงษ์พัฒนา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

3.1 บทบาทของชุมชนศาสนาในการคุ้มครองเด็ก (ภาคปฏิบัติ)

- มุมนองศาสนาอิสลาม (โดย อ.สุทธิสา เหมเสริม - บ้านห้วยรัก):
 - ที่มาของบ้านห้วยรัก: เกิดจากการไปดูงานสถานสงเคราะห์รัฐแล้วพบเด็กมุสลิมที่ไม่ได้ทานอาหารฮาลาลและไม่ได้ปฏิบัติศาสนกิจ จึงเกิดความตระหนักว่าต้องมีพื้นที่เฉพาะสำหรับเด็กกลุ่มนี้
 - บทบาท 3 ประการของชุมชน:
 1. เป็นดวงตา: สอดส่องดูแลเด็กกลุ่มเสี่ยงในชุมชน
 2. เป็นมือ: ยื่นมือเข้าไปปกป้องและให้ความช่วยเหลือ
 3. เป็นผู้เยียวยา: ฟื้นฟูสภาพจิตใจของเด็กที่บอบช้ำจากครอบครัว
- มุมนองศาสนาพุทธ (โดย พระมหาอินทร์สรณ์ - มูลนิธิโพธิyalั):
 - วัดเป็นที่พึ่งสุดท้าย: ในอดีตวัดดูแลเรื่อง HIV/AIDS ปัจจุบันบทบาทสำคัญคือการดูแล "สามเณรไร้รัฐ" (เด็กหนีภัยสงครามจากเพื่อนบ้าน) ซึ่งเข้ามาบวชเพื่อความปลอดภัยและการอยู่รอด
 - การแบกรับภาระ: วัดและศูนย์การเรียนรู้ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่าย (อาหาร, ที่พัก) สำหรับสามเณรนับพันรูปโดยไม่ได้รับงบอุดหนุนจากรัฐ ยกตัวอย่างวัดเล็กๆ ที่รับสามเณรเป็นร้อยรูป นอนในเต็นท์ เพราะเด็กไม่มีที่ไป
 - ศูนย์การเรียนรู้โพธิyalั: จัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับเด็กที่ไม่จบ ป.6 และไม่มีเอกสารทางทะเบียน เพื่อให้ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานทางการศึกษา
- มุมนองศาสนาคริสต์ (โดย บาทหลวงสุวัฒน์ และ ซิสเตอร์จันทนา):
 - พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ (Sacred Space): ขยายความหมายของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์จากแคโบสถ์ไปสู่ "ครอบครัว" และ "ชุมชน" การทำให้บ้านเป็นพื้นที่ปลอดภัยคือพันธกิจของศาสนา
 - การทำงานเชิงรุก: คณะภคินีศรีชุมพาบาลทำงานช่วยเหลือแม่เลี้ยงเดี่ยวและหญิงตั้งครรภ์ไม่พร้อม (กว่า 100 เคส) ให้เข้าถึงบริการสาธารณสุข และจัดตั้ง Daycare Center ดูแลเด็กในชุมชนแออัดวันละกว่า 300 คน โดยไม่เลือกศาสนา
 - การเป็นตัวกลาง: ศาสนาช่วยลดยอคติในชุมชนระหว่างคนไทยและแรงงานข้ามชาติ ช่วย让孩子们ได้เข้าเรียนในโรงเรียนเดียวกันอย่างเท่าเทียม

3.2 ความท้าทายในการทำงาน (Challenges)

ผู้ร่วมเสวนาได้สะท้อนปัญหาและอุปสรรคสำคัญ ดังนี้:

1. **ความรุนแรงในครอบครัวและความเปราะบาง:** ปัญหาพ่อแม่ติดยาเสพติด, ครอบครัวล่มสลาย, และการใช้วาจารุนแรงกับเด็ก เป็นปัญหาที่พบมากที่สุด เด็กจำนวนมากเมื่อกลับบ้านไปช่วงปิดเทอมต้องเจอกับสภาพแวดล้อมเดิมที่ย่ำแย่
2. **วัฒนธรรมการปกปิด (ซุกไว้ใต้พรม):** ในสังคมศาสนา มักมองว่าปัญหาในครอบครัวเป็นเรื่องน่าอาย ทำให้ไม่มีการเปิดเผยและเด็กไม่ได้รับความช่วยเหลือทันที่
3. **ศาสนิกชนแบบ "Part-time":** (ประเด็นจากบาทหลวงสุวัฒน์) คนจำนวนมากเป็นศาสนิกแค่ตอนประกอบพิธีกรรม แต่ไม่นำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตจริงหรือดูแลผู้อื่น
4. **ภัยคุกคามทางดิจิทัล:** สื่อออนไลน์และความรุนแรงในโลกไซเบอร์เข้าถึงตัวเด็กได้ลึกซึ้งกว่าความรุนแรงทางกายภาพ และศาสนายังต้องหาคำตอบว่าจะรับมือเรื่องนี้อย่างไร
5. **ปัญหาข้อกฎหมายและนโยบายรัฐ:**
 - **สถานะบุคคล:** สามเณรไร้รัฐไม่ได้รับการคุ้มครองสวัสดิการ (การรักษาพยาบาล, การเดินทาง) และวัดที่รับดูแลมีความเสี่ยงถูกจับกุมข้อหาให้ที่พักพิงคนต่างด้าว
 - **การรับรองสถานะนักบวช:** สามเณรที่บวชมาจากเพื่อนบ้าน พระอุปชฌาย์ไทยไม่กล้ารับรองสถานะ ทำให้ขาดหลักฐานทางกฎหมาย
 - **อนาคตหลังจบการศึกษา:** เด็กไร้รัฐที่จบการศึกษาสูง (ปริญญาตรี) ยังมีข้อจำกัดในการประกอบอาชีพ ทำให้การศึกษาอาจสูญเปล่า
6. **การคัดกรองบุคลากรทางศาสนา:** มีความกังวลเรื่องคนไม่ดีแฝงตัวมาในคราบนักบวช ซึ่งทางคาทอลิกเน้นย้ำเรื่องกระบวนการคัดกรอง (Screening) และการอบรม Safeguarding อย่างเข้มงวด แต่ก็ยอมรับว่าเป็นเรื่องท้าทายที่ต้องตรวจสอบตลอดเวลา

3.3 พลังของเครือข่ายและความร่วมมือ (Collaboration)

วิทยากรทุกท่านเห็นพ้องว่า "การทำงานคนเดียวไม่สามารถแก้ปัญหาได้" และเครือข่ายมีประโยชน์มหาศาล:

- **ความร่วมมือข้ามศาสนา:** ชิสเตอร์จันทนาเล่าถึงความประทับใจที่วัดพุทธแบ่งปันอาหารบิณฑบาตมาเลี้ยงเด็กในศูนย์คาทอลิก และศูนย์คาทอลิกจัดพื้นที่ละหมาดให้เด็กมุสลิม แสดงถึงการเกื้อกูลกัน

- **การยกระดับนโยบาย:** พระมหากษัตริย์ทรงเสนอว่า งานคุ้มครองเด็กควรถูกผลักดันให้เป็นหนึ่งใน "มติมหาเถรสมาคม" เพื่อให้วัดทั่วประเทศมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและถูกต้องตามกฎหมาย
- **การเปลี่ยน "ภาระ" เป็น "โอกาส":** การดูแลเด็กข้ามชาติหรือเด็กไร้รัฐ ไม่ใช่การช่วยคนอื่น แต่เป็นการช่วยสังคมไทยเอง เพราะหากเด็กกลุ่มนี้เข้าสู่ระบบและได้รับการอบรมที่ดี พวกเขาจะเป็นประชากรที่มีคุณภาพ ไม่เป็นภัยต่อสังคม และขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้ในอนาคต
- **เพื่อนร่วมทาง:** การมีเครือข่าย (UNICEF, กสม., มหาวิทยาลัย) ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่เล็กๆ รู้สึกไม่โดดเดี่ยว และมีพี่เลี้ยงทางวิชาการและกฎหมายคอยสนับสนุน

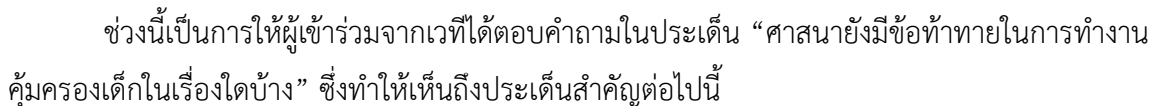
3.4 บทสรุปและก้าวต่อไป

การเสวนาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ศาสนาในประเทศไทยไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่ประกอบพิธีกรรม แต่เป็น "ตาข่ายรองรับทางสังคม" (Social Safety Net) ที่ตั้งอยู่บนฐานของความรับผิดชอบทางศีลธรรมและจิตสำนึกร่วม โดยยึดหลักว่า “หากไม่มีใครทำ เราจะเป็นผู้ทำเอง” หรือ “เมื่อสังคมไม่รับ ศาสนาต้องรับ” โดยเฉพาะการคุ้มครองเด็กที่อยู่ในภาวะเปราะบางยิ่งในกลุ่มเด็กที่ตกหล่นจากระบบของรัฐ ฉะนั้นแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้กลไกศาสนาในการคุ้มครองเด็กคือ:

1. **Capacity Building:** การให้ความรู้ผู้นำศาสนาเรื่องกฎหมาย จิตวิทยา และทักษะการคุ้มครองเด็ก
2. **Policy Advocacy:** การผลักดันนโยบายคุ้มครองเด็กให้เป็นระเบียบปฏิบัติอย่างเป็นทางการขององค์กรศาสนา (เช่น มติมหาเถรสมาคม, ระเบียบสำนักจุฬาราชมนตรี, นโยบายสภาพระสังฆราชฯ)
3. **Safeguarding Mechanisms:** การสร้างระบบตรวจสอบและคัดกรองภายในองค์กรศาสนา เพื่อให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยอย่างแท้จริง
4. **Integration:** การบูรณาการทรัพยากรข้ามศาสนาและข้ามหน่วยงานรัฐ-เอกชน เพื่ออุดช่องว่างทางกฎหมายและสวัสดิการสำหรับเด็กทุกคนบนผืนแผ่นดินไทย

ฉะนั้น การทำงานด้านการคุ้มครองเด็ก จึงควรสร้างเครือข่ายที่หลากหลาย และกระจายบทบาทและความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม ด้วยกระบวนการทำงานด้านสังคมควบคู่กับความมั่นคงในหลักคำสอนทางศาสนา สู่เป้าหมายสูงสุดคือ การสร้างการเปลี่ยนแปลงด้านการคุ้มครองเด็กที่เกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน

“ศาสนายังมีข้อท้าทายในการทำงานคุ้มครองเด็กในเรื่องใดบ้าง”

- รายงานการประชุมเวทีเสวนา "ศาสนากับการคุ้มครองเด็ก" 9

- **กลุ่มเด็กเปราะบางและความหลากหลาย:** ศาสนายังเผชิญความท้าทายในการคุ้มครองเด็กกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กย้ายถิ่น เด็กไร้สัญชาติ เด็กชาติพันธุ์ เด็กที่อยู่ในสถานการณ์ความขัดแย้ง เด็กพิการ และเด็กจากครอบครัวแตกแยก ซึ่งต้องการมาตรการเฉพาะและความร่วมมือข้ามหน่วยงาน
- **การทำงานร่วมกับรัฐและเครือข่าย:** การประสานงานกับภาครัฐและภาคีเครือข่ายยังไม่ราบรื่นในบางพื้นที่ ทั้งในด้านบทบาทหน้าที่ กฎหมาย การสนับสนุนทรัพยากร และความเข้าใจร่วมกัน ทำให้การคุ้มครองเด็กยังไม่ครอบคลุมหรือไม่ต่อเนื่อง
- **การเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี:** บริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเทคโนโลยี สื่อออนไลน์ และความเสี่ยงรูปแบบใหม่ ทำให้ศาสนาต้องปรับตัวในการทำงานคุ้มครองเด็กให้เท่าทันสถานการณ์มากขึ้น

4. กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม: แนวปฏิบัติด้านการคุ้มครองเด็กที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนศาสนา

ช่วยบ่งชี้เป็นการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ (1) Safe to learn การเรียนรู้ที่ปลอดภัยและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก กลุ่มที่ (2) ครอบครัวเข้มแข็งและการเลี้ยงดูทดแทนพ่อแม่ กลุ่มที่ (3) การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการช่วยเหลือเด็กในบริบทพหุโยกย้ายถิ่นฐาน และกลุ่มที่ (4) สุขภาพจิตเด็กและผู้ดูแล โดยในแต่ละกลุ่มมีจุดเน้นในแต่ละประเด็นที่แตกต่างกันภายใต้แนวปฏิบัติด้านการคุ้มครองเด็กที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนศาสนา

4.1 กลุ่มที่ (1) Safe to learn การเรียนรู้ที่ปลอดภัยและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก

กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม Safe to learn การเรียนรู้ที่ปลอดภัยและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก มี 3 ข้อคำถามในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน คือ 1) ข้อท้าทายในการทำงานด้านเด็ก 2) รูปแบบการทำงานที่อยากเห็น และ 3) ควรมีใครเข้าร่วมในการทำงานด้านการคุ้มครองเด็ก

1) ข้อท้าทายในการทำงาน

- **ความไม่ปลอดภัยของเด็กตั้งแต่ระดับครอบครัว:** เด็กบางส่วนเติบโตในครอบครัวที่ไม่ปลอดภัย ทำให้วัดกลายเป็นพื้นที่พึ่งพิงหลัก แม้จะไม่ใช่วัดที่ออกแบบมาเพื่อการดูแลเด็กโดยตรง
- **การบริหารจัดการพื้นที่วัดให้ปลอดภัยสำหรับเด็ก:** วัดมีพื้นที่หลากหลายและกิจกรรมซับซ้อน การกำหนดโซนที่ปลอดภัยและไม่ปลอดภัยสำหรับเด็กยังทำได้ยากและขาดมาตรฐานที่ชัดเจน

- วัฒนธรรมองค์กรที่ปกป้องผู้กระทำมากกว่าผู้ถูกระทำ: ในบางกรณี เมื่อครูหรือบุคลากรทำร้ายเด็ก กลับมีการปกป้องครูและให้เด็กออกจากระบบ เนื่องจากผู้บริหารมองว่าครูเป็นบุคลากรที่มีผลงานดี
- การคุ้มครองเณรที่ถูกกระทำโดยไม่สร้างตราบาปทางศาสนา: เณรที่ถูกกระทำความรุนแรงไม่ควรถูกบังคับให้ออกสึก เพราะการออกสึกอาจถูกมองเป็นตราบาป จำเป็นต้องมีแนวทางคุ้มครองที่ปลอดภัยตามบริบททางศาสนา
- การดูแลเด็กต่างชาติหรือเด็กนอกชุมชนที่ระบบรัฐเข้าไม่ถึง: เด็กที่ไม่ใช่คนในชุมชนหรือเป็นเด็กต่างชาติ บางกรณีกฎหมายไทยยังไม่รองรับ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ไม่สามารถเข้าช่วยเหลือได้ ทำให้วัดต้องรับภาระดูแลเด็กอย่างโดดเดี่ยว
- การเข้าถึงวัดของนักสังคมสงเคราะห์และหน่วยงานภายนอก: แนวปฏิบัติจริงในการทำงานร่วมกับวัดมีความซับซ้อนสูง ทำให้นักสังคมสงเคราะห์เข้าไม่ถึง และไม่สามารถดำเนินงานกับวัดได้
- การทำงานร่วมกับองค์กรศาสนาภายใต้ความเกรงใจ: การประสานงานกับองค์กรศาสนามักมีข้อจำกัดจากวัฒนธรรมความเกรงใจ ส่งผลให้การตรวจสอบ การตั้งคำถาม หรือการแทรกแซงทำได้ยาก
- การขาดการมีส่วนร่วมจากภาคศาสนาในระบบคุ้มครองเด็ก: ระบบคุ้มครองเด็กของภาครัฐค่อนข้างจำกัดพื้นที่การมีส่วนร่วมจากภาคศาสนา ทำให้การดูแลและคุ้มครองเด็กไม่ครอบคลุมเด็กที่อยู่ในการดูแลภายใต้องค์กรศาสนา

2) รูปแบบการทำงานที่อยากเห็น

- การดูแลเด็กแบบมีส่วนร่วมของชุมชน (Community-based Child Protection) : ไม่จำกัดการดูแลเด็กไว้ที่ครอบครัวเพียงอย่างเดียว แต่เปิดให้ชุมชน วัด โรงเรียน และองค์กรท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทร่วมกันในการคุ้มครองเด็ก
- บทบาทศาสนาในการดูแลเด็กในกรณีครอบครัวไม่พร้อม: เมื่อครอบครัวขาดศักยภาพหรือมีความเสี่ยง องค์กรศาสนาเข้ามาทำงานต่อในฐานะเครือข่ายการคุ้มครองเด็ก ไม่ใช่รับภาระลำพัง
- ผู้ดูแลเด็ก (พระ ครู ผู้ปฏิบัติงาน): ต้องได้รับความรู้ การคัดกรอง และการคุ้มครองความเสี่ยง ผ่านนโยบายคุ้มครองเด็กขององค์กร
- ระบบและกลไกการดูแลเด็กภายในวัด: วัดควรมีระบบดูแลเด็กที่ชัดเจน เช่น การคัดกรอง การดูแลรายกรณี และการส่งต่อ โดยพระอาจต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ด้านสังคมสงเคราะห์ขั้นพื้นฐาน
- พื้นที่ทางเลือกสำหรับเด็กที่ถูกกระทำ: จุติรับเรื่องที่เด็กสามารถเข้าถึงได้โดยไม่ถูกกดดัน และไม่ต้องผ่านกระบวนการทางวินัยหรือศาสนาเพียงอย่างเดียว

- **การทำงานแบบครบวงจร 3 ด้าน:** การป้องกัน – การตอบสนอง – เยียวยา ภาควิเคราะห์การทำงานเชื่อมกันตั้งแต่การป้องกันความเสี่ยง การตอบสนองเมื่อเกิดเหตุ และการฟื้นฟูเยียวยาเด็กในระยะยาว
- **การประยุกต์หลักคำสอนทางศาสนาในการคุ้มครองเด็ก:** ใช้หลักศาสนาเป็นฐานในการดูแลเด็ก โดยคำนึงถึงความหลากหลายของแนวคิดในแต่ละศาสนา และไม่ละเมิดสิทธิเด็ก
- **พัฒนารูปแบบการคุ้มครองเด็กเฉพาะบริบท:** ไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบบังคับใช้ทางกฎหมาย แต่เป็นแนวปฏิบัติที่วัดและชุมชนเข้าใจและยอมรับ
- **บทบาทวัดเป็นพื้นที่คัดกรองและส่งต่อ:** วัดสามารถเป็นด่านแรกในการคัดกรองเด็กกลุ่มเสี่ยง โดยทำงานภายใต้กรอบและการกำกับของต้นสังกัด เช่น เภสัชสมาคม
- **มหาเถรสมาคม:** หน่วยงานต้นสังกัดของวัดมาช่วยเปิดในประเด็นการคุ้มครองเด็ก ช่วยกันกำหนดแนวทาง กรอบ สนับสนุน และเสริมศักยภาพพระ เพราะพระเองไม่สามารถทำงานโดยลำพังได้
- **การถอดบทเรียนจากโรงเรียนคุ้มครองเด็กสู่บริบทวัดและชุมชน:** เป็นการนำแนวปฏิบัติและรูปแบบการทำงานที่โรงเรียนคุ้มครองเด็กได้พัฒนาและพิสูจน์แล้วว่าได้ผล มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของวัดและชุมชน ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญในชีวิตประจำวันของเด็ก ทั้งนี้รวมถึงการพัฒนา โมเดลการสร้างพื้นที่ปลอดภัยที่มีมาตรฐานแกนกลาง โดยยึดหลักจากรูปแบบที่โรงเรียนใช้อยู่ในปัจจุบัน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในศาสนสถานหรือองค์กรทางศาสนาที่มีบทบาทในการดูแลเด็ก เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง เป็นระบบ และคุ้มครองเด็กอย่างรอบด้านในทุกพื้นที่ที่เด็กเติบโตและใช้ชีวิต

3) ควรมีใครเข้าร่วมในการทำงานด้านการคุ้มครองเด็ก

- วัด / โรงเรียน: เป็นด่านหน้าในการดูแล คัดกรอง รับฟัง และแจ้งเหตุ
- ชุมชนรอบข้าง: สอดส่อง ดูแล และแจ้งเบาะแส (เช่น การสังเกตพฤติกรรมผิดปกติ)
- บุคลากรการศึกษา: แม้ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญ แต่ต้องมีความรู้พื้นฐานเรื่องสัญญาณความเสี่ยง การรับฟังเด็ก และการส่งต่อ
- โรงเรียนในสังกัดสพฐ.: มีแนวทางกลางด้านการคุ้มครองเด็ก และเป็นภารกิจปกติของโรงเรียน ไม่ใช่งานเพิ่ม
- ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก: ทำงานเชื่อมโรงเรียน-วัด-ชุมชน-และหน่วยงานระดับจังหวัด
- องค์กรภาคประชาสังคม: เช่น สภาสตรีคาทอลิกทำหน้าที่เชื่อมเครือข่าย สร้างความร่วมมือข้ามหน่วยงาน
- หน่วยงานรัฐด้านเด็ก: เช่น พม. ดย. สนับสนุนงานสงเคราะห์เด็กเปราะบาง ที่เกินขีดความสามารถของวัดหรือโรงเรียน

4.2 กลุ่มที่ (2) ครอบครัวเข้มแข็งและการเลี้ยงดูทดแทนพ่อแม่

ประเด็นครอบครัวเข้มแข็งและการเลี้ยงดูทดแทนพ่อแม่มีโจทย์สำคัญ คือ ทำอย่างไรให้ครอบครัวมีความเข้มแข็ง โดยอาศัยนโยบายและกิจกรรมทางศาสนาเป็นฐานในการเสริมพลังครอบครัว เพื่อให้ฐานรากของสังคมมีความมั่นคงแนวคิดหลัก คือ หากครอบครัวได้รับการส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งตั้งแต่ต้น พ่อแม่จะมีศักยภาพในการดูแลบุตรได้อย่างเหมาะสม เด็กไม่จำเป็นต้องเข้าสู่ระบบการเลี้ยงดูทดแทน และสามารถเติบโตในสภาพแวดล้อมครอบครัวเดิม ซึ่งจะช่วยลดปัญหาพฤติกรรม ปัญหาสังคม และปัญหาสุขภาวะของเด็กในระยะยาว

กลุ่มนี้ จึงให้ความสำคัญกับบทบาทของศาสนาและองค์กรศาสนาในการทำงานเชิงป้องกัน ผ่านนโยบาย กิจกรรม และกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณค่า ความสัมพันธ์ และทักษะชีวิตของพ่อแม่และครอบครัว เพื่อสร้างระบบคุ้มครองเด็กที่เริ่มต้นจากครอบครัวเป็นอันดับแรก

โดยในกลุ่มนี้เป็นการนำเสนอบทบาทของแต่ละหน่วยงานในการทำงานด้านครอบครัวเข้มแข็งและการเลี้ยงดูทดแทนพ่อแม่ ประกอบด้วย

1) มุลินธิก้าวหน้าพัฒนา

แนวทางการทำงาน / ข้อท้าทายในการทำงาน	ตัวอย่าง
1) พ่อแม่จำนวนหนึ่งมีความเชื่อว่าการส่งเด็กออกไปอยู่ข้างนอก หรือการรักษาความสัมพันธ์กับลูกในลักษณะที่ห่าง ๆ จะช่วยให้เด็กปลอดภัย อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริง เด็กจำนวนไม่น้อยถูกผลักออกจากครอบครัวเนื่องจากข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ ความไม่พร้อมในการเลี้ยงดู หรือการส่งต่อรูปแบบการเลี้ยงดูที่ตนเองเคยได้รับมาโดยไม่ตั้งใจ มุลินธิฯ จึงมุ่งตั้งคำถามสำคัญว่า จะทำอย่างไรให้พ่อแม่สามารถดูแลเด็กได้ดีที่สุด ภายใต้สภาพความเป็นจริงของแต่ละครอบครัว	โครงการรักครอบครัวเป็นการทำงานเชิงลึกกับครอบครัวเปราะบางในชุมชนคลองเตย โดยคัดเลือกครอบครัวเข้าร่วมโครงการเป็นระยะเวลา 18 เดือน ปัจจุบันดำเนินการมาแล้ว 8 รุ่น ลักษณะการทำงานคือการมีเจ้าหน้าที่เข้าไปพูดคุยเชิงลึก เคียงข้าง และค่อย ๆ สร้างความเข้าใจ ผ่านการทำงานในชุมชน เชื่อมโยงครอบครัว ชุมชน และระบบสวัสดิการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน รวมทั้งช่วยสนับสนุนการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคม เปิดมุมมองให้ครอบครัวเห็นศักยภาพและทรัพยากรใกล้ตัว โดยเน้นการใช้เครือข่ายในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งมีวัฒนธรรมและบริบทใกล้เคียงกัน
2) มุลินธิเชื่อว่าการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวต้องเริ่มจากครอบครัวเองเป็นศูนย์กลาง โดยให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและการใช้เวลาร่วมกันของสมาชิกเป็นฐานหลักในการป้องกันปัญหาเด็กและเยาวชน	
3) มุลินธิเชื่อว่าพ่อแม่ทุกคนมีศักยภาพ และในหลายกรณีสิ่งที่ขาดไม่ใช่เงิน แต่คือความรู้และทักษะที่เหมาะสม เช่น การเลี้ยงดูเชิงบวก การหลีกเลี่ยงความรุนแรง การบริหารจัดการเรื่องการเงิน	

แนวทางการทำงาน / ข้อท้าทายในการทำงาน	ตัวอย่าง
การทำความเข้าใจช่องว่างระหว่างวัย พัฒนาการเด็ก และการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างเหมาะสม เพื่อให้พ่อแม่สามารถดูแลและเก็บเด็กไว้กับครอบครัวได้ 4) มุลนิธิเชื่อทฤษฎีการแทนที่ ซึ่งเน้นการสร้างกิจกรรมภายในครอบครัวเพื่อทดแทนสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาแย่งชิงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก 5) มุลนิธิเชื่อว่าหากครอบครัวได้รับทรัพยากรที่เหมาะสม พ่อแม่จะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ เช่น บางครัวเรือนสามารถปลดหนี้หรือลดภาระหนี้ ลดความรุนแรงในครอบครัว และลดการใช้ถ้อยคำรุนแรงในการสื่อสาร 6) ทรัพยากรที่ขาดไม่ได้ในการทำงาน คือ ภาศึเครือข่าย โดยที่ผ่านมา มุลนิธิได้เสริมสร้างความเข้าใจและองค์ความรู้ให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการทำงานร่วมกับกรมกิจการเด็กและเยาวชน ซึ่งสามารถสนับสนุนให้เด็กบางส่วนกลับคืนสู่ครอบครัวเดิมได้สำเร็จ	ทำให้การสื่อสารและการช่วยเหลือเป็นไปอย่างเข้าใจง่าย ในบางกรณีเพียงมีคู่มือหรือแนวทางที่เหมาะสม ก็สามารถช่วยให้ครอบครัวหลุดพ้นจากภาวะวิกฤติได้

2) มุลนิธิศรัทธาชน

แนวทางการทำงาน / ข้อท้าทายในการทำงาน	ตัวอย่าง
1) ใช้แนวทางการทำงานเชิงพื้นที่และเชิงความสัมพันธ์ มีทีมงานลงเยี่ยมครอบครัวถึงที่พักอาศัยโดยไม่แจ้งล่วงหน้า เพื่อให้เห็นสภาพความเป็นอยู่จริงในขณะนั้น และสามารถประเมินปัญหาได้อย่างรอบด้าน โดยในการลงพื้นที่ ทีมงานจะสอบถามข้อมูลความเป็นอยู่แบบองค์รวม พร้อมมอบสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อาหารและเงินช่วยเหลือเบื้องต้น โดยใช้ความจริงใจและความไว้วางใจเป็นฐานในการทำงาน ด้วยความเชื่อว่าการให้ด้วยใจจะเปิดพื้นที่ให้ครอบครัวยอมรับคำแนะนำและการดูแลในระยะต่อไป หลังจากนั้นจะมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง และในกรณีที่ครอบครัวมีข้อจำกัดในการดูแลเด็ก	จากการทำงานต่อเนื่องยาวนานกว่า 30 ปี ผลจากการดูแลเด็กตั้งแต่ระยะต้น พบว่าเด็กจำนวนหนึ่งสามารถเติบโตและประกอบอาชีพที่มั่นคง อาทิ ทุนายความ ผู้พิพากษา และวิศวกร มากกว่า 20 คน สะท้อนถึงผลลัพธ์ระยะยาวของการดูแลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

จะมีการประสานส่งต่อไปยังสถานสงเคราะห์ที่เหมาะสม พร้อมติดตามผลอีกครั้ง 2) สามารถทำงานได้ครอบคลุมทั่วประเทศ เนื่องจากมีภาคีเครือข่ายในทุกจังหวัด ข้อท้าทายสำคัญ คือ - วิถีชีวิตของครอบครัวบางส่วนที่ไม่ได้ยึดหลักศาสนาเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต ส่งผลให้ครอบครัวขาดความเข้มแข็งและทักษะในการจัดการปัญหา ตัวอย่างเช่น กรณีครอบครัวที่สามีเสียชีวิต หญิงม่ายดูแลครอบครัวไม่ได้ ขณะที่เด็กและเยาวชนถูกดึงดูดเข้าสู่โลกโซเชียลมีเดียโดยขาดการกำกับดูแล ซึ่งการสร้างความเข้มแข็งให้กับเด็กและครอบครัวจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นฐานทางคุณค่าในการตัดสินใจและการใช้ชีวิต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืน	
---	--

3) มูลนิธิศุภนิมิต

แนวทางการทำงาน / ข้อท้าทายในการทำงาน	ตัวอย่าง
1) ใช้รูปแบบการทำงานเชิงเครือข่าย มีได้ลงไปดำเนินกิจกรรมในพื้นที่โดยตรง แต่ทำหน้าที่เป็น พาร์ตเนอร์ร่วมทำงานกับคริสตจักรทั่วประเทศ ปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนในความดูแลของเครือข่ายเกือบ 60,000 คน 2) การปรับเปลี่ยนกรอบความคิดของพ่อแม่ จากการมองว่าเด็กเป็น “ปัญหา” ไปสู่การตระหนักว่า ครอบครัวคือฐานสำคัญในการปลูกฝังความเชื่อ คุณค่า และพฤติกรรมของเด็ก โดยพบว่าในหลายกรณี พ่อแม่ส่งเด็กไปอยู่กับคริสตจักรด้วยความคาดหวังให้คริสตจักรช่วยแก้ไขนิสัยของเด็ก ทั้งที่การเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องเริ่มจากครอบครัวควบคู่กันไป ข้อท้าทายสำคัญ คือ	ทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายและอาศัยฐานข้อมูลเชิงวิชาการ โดยมีผลการวิจัยที่ชี้ชัดว่า ครอบครัวเป็นเสาหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน จึงพัฒนากรอบการทำงานที่เน้น 10 เสา ในลักษณะองค์ประกอบที่ต้องดำเนินไปพร้อมกันอย่างเป็นระบบ

- ทัศนคติของคริสตจักรจำนวนมากที่ยังไม่เห็นบทบาทของครอบครัวเป็นแกนหลักในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน จากการทำงานพบว่าคริสตจักรเพียงประมาณ 20 แห่งเท่านั้นที่ตระหนักถึงประเด็นดังกล่าวอย่างจริงจัง เช่น คริสตจักรละว้า ดังนั้น จึงเริ่มจัดตั้งเครือข่ายคริสตจักรที่เน้นการทำงานกับครอบครัว โดยดำเนินการมาแล้วประมาณ 7 เดือน มีรูปแบบการทำงานผ่านการประชุมเครือข่ายทุก 3 เดือน ควบคู่กับการลงพื้นที่เยี่ยมและติดตาม เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอย่างเป็นรูปธรรม	
--	--

4) แม่ชีศรีสุตา จังหวัดชัยภูมิ

แนวทางการทำงาน / ข้อท้าทายในการทำงาน	ตัวอย่าง
1) เชื่อว่าจิตประภัสสรตั้งแต่ตอนอยู่ในครรภ์ และเชื่อตั้งแต่เกิดติดจนตายดี 2) ส่งเสริมให้พ่อแม่ใช้สติและปัญญาในการสื่อสาร และใช้ปัญญาในการจัดการอารมณ์แทนการใช้อารมณ์แก้ปัญหา ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในครอบครัวอย่างยั่งยืน	ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ได้ทำงานร่วมกับโรงพยาบาลในฝ่ายฝากครรภ์ โดยจัดกิจกรรมอบรมพ่อแม่และแม่ตั้งครรภ์ในรูปแบบการอบรมระยะสั้น 1 วัน เน้นการนำหลักพุทธวิธี ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา มาประยุกต์ใช้เป็นศิลปะในการจัดการอารมณ์ การมีสติอยู่กับปัจจุบัน และการตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัวต่อความปลอดภัยและพัฒนาการของลูก กิจกรรมประกอบด้วย การแจกสมุดบันทึกเพื่อให้พ่อแม่จดบันทึกและฝึกสติในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง หลังการคลอดพบว่า มารดามีระดับความเครียดต่ำ ไม่พบภาวะซึมเศร้า หลังคลอด และเด็กมีพัฒนาการที่ดี สะท้อนถึงผลลัพธ์เชิงบวกของการดูแลจิตใจตั้งแต่ระยะก่อนคลอด

5) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

แนวทางการทำงาน / ข้อท้าทายในการทำงาน	ตัวอย่าง
1) ตัวชี้วัดสำคัญในการดำเนินงาน คือ ครอบครัวเข้มแข็ง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 7 ประการ ได้แก่ (1) การมีสัมพันธภาพที่ดีและสร้างสรรค์ภายในครอบครัว (2) การแบ่งบทบาทหน้าที่และการช่วยทดแทนกันระหว่างสมาชิก (3) การพึ่งพาตนเองและการจัดการเศรษฐกิจครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (4) การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี (5) การใช้เทคโนโลยีและการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเข้าใจและยอมรับ เพื่อลดช่องว่างระหว่างวัย (6) การมีต้นทุนทางสังคม (7) ความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์วิกฤติ โดยเข้าใจบริบทพื้นที่และจัดการตนเองและครอบครัวได้อย่างเหมาะสม 2) ในด้านเครือข่าย มีการทำงานร่วมกับ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกใกล้ชิดพื้นที่ ให้คำปรึกษา เฝ้าระวัง และช่วยเหลือครอบครัวในลักษณะคนข้างบ้าน โดยมีการสนับสนุนงบประมาณผ่านระดับจังหวัด ข้อท้าทายสำคัญ คือ - จากประสบการณ์การทำงาน พบว่า ปัญหาครอบครัวมิได้มีต้นตอจากเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว เนื่องจากครอบครัวที่มีฐานะดีก็สามารถเผชิญปัญหาได้เช่นกัน จึงจำเป็นต้องย้อนกลับมาให้ความสำคัญกับมิติของสัมพันธภาพในครอบครัว เป็นแกนหลัก - เด็กรุ่นใหม่มองว่าพ่อแม่มีศรัทธา แต่ปัญญายังมาไม่ทัน ทำให้ศาสนาเข้าถึงจิตใจเด็กได้ยาก การทำงานจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการสร้างพื้นที่เปิดใจและการสื่อสารระหว่างพ่อแม่กับลูก เพื่อเชื่อมโยงคุณค่าทางศาสนาเข้ากับชีวิตครอบครัวอย่างเหมาะสมกับยุคสมัย	หลักสูตรโรงเรียนครอบครัว โดยทำงานร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นการเตรียมความพร้อมให้ครอบครัวในช่วงชีวิตต่าง ๆ เช่น การเตรียมความพร้อมก่อนมีครอบครัว การดูแลหญิงตั้งครรภ์ พ่อแม่่มือใหม่ การเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่น การเตรียมความพร้อมผู้สูงอายุ และการรับมือกับสถานการณ์หรือวิกฤติรูปแบบต่าง ๆ

6) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

แนวทางการทำงาน / ข้อท้าทายในการทำงาน	ตัวอย่าง
1) บทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควบคู่กับการแก้ไขปัญหาความมั่นคง โดยการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ที่นำประเด็นปัญหาครอบครัวและอนาคตของเด็กมาเป็นแกนหลัก พร้อมทำงานอย่างใกล้ชิดกับผู้นำศาสนาและภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับบริบทชายแดนภาคใต้ 2) การใช้กลไกเชิงนโยบายผ่าน คณะกรรมการที่ปรึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีผู้แทนด้านศาสนา เด็ก และสตรีเข้าร่วม เพื่อร่วมกำหนดทิศทางและมีมติในประเด็นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ เช่น การกำหนดวันหยุดตามมติคณะรัฐมนตรีในช่วงเทศกาลสำคัญ อาทิ ตรุษจีน และวันรายอใหญ่-รายอเล็ก เพื่อส่งเสริมการใช้เวลาร่วมกันของครอบครัว³) การแก้ไขปัญหาสุขภาพเด็ก เช่น กรณีเด็กไม่ได้รับวัคซีน ซึ่งส่งผลให้เกิดการเสียชีวิตกว่าร้อยละ 10 โดยการใช้การสื่อสารผ่านผู้นำศาสนาเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับพ่อแม่และชุมชนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมเกิดขึ้นจริงและยั่งยืน	โครงการอบรมหนุ่มสาวมุสลิมก่อนมีครอบครัว ในรูปแบบการอบรมระยะสั้น 1 วัน พร้อมมอบใบประกาศนียบัตร เพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตครอบครัวอย่างสันติ การวางแผนครอบครัว และการดูแลสุขภาพกายใจของลูก จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาศาสน์ โดยเสริมความเข้มแข็งด้วยการจ้างเครือข่ายผู้หญิงในพื้นที่มาปฏิบัติงานประจำ และนำหลักศาสนามาเป็นฐานในการให้คำปรึกษา ซึ่งมีแผนขยายการดำเนินงานไปยังสำนักงานจังหวัดปัตตานี

7) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

แนวทางการทำงาน / ข้อท้าทายในการทำงาน	ตัวอย่าง
1) บทบาทในการดูแล บำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยยึดแนวทางการทำงานแบบสหวิชาชีพ ซึ่งจัดให้ทุกสถานพินิจมีคลินิกให้คำปรึกษา เพื่อให้ความรู้ บำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว โดยเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมและกระบวนการฟื้นฟูด้วย ซึ่งจากการดำเนินงานพบว่า สาเหตุของการ	โครงการ 1 สถานพินิจ 6 สถานศึกษา เพื่อสร้างความร่วมมือกับสถานศึกษาในการป้องกันการกระทำผิดและสนับสนุนการปรับพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน

กระทำความผิดของเด็กและเยาวชนกว่าร้อยละ 90 มีความเชื่อมโยงกับปัญหาครอบครัว 2) มีเครือข่ายเข้มแข็ง คือ คณะกรรมการสงเคราะห์ทั่วประเทศ ซึ่งมีบทบาทในการสนับสนุนเงินทุนสำหรับการประกอบอาชีพ การเสริมสร้างองค์ความรู้เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ และการดูแลเด็กและเยาวชนโดยคำนึงถึงมิติศาสนาและพหุวัฒนธรรม	
---	--

8) กรมกิจการเด็กและเยาวชน

แนวทางการทำงาน / ข้อท้าทายในการทำงาน	ตัวอย่าง
1) ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาพฤติกรรมเด็กและเยาวชน โดยทำงานร่วมกับกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของครอบครัวในการดูแลเด็ก 2) ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่เน้นการส่งเสริมและปกป้องสิทธิเด็ก ควบคู่กับการเสริมทักษะการดูแลเด็กแก่พ่อแม่และผู้ปกครอง รวมถึงการสนับสนุนให้ครอบครัวเข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานที่จำเป็น ข้อท้าทายสำคัญ คือ - การให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและครอบครัวในสถานการณ์วิกฤติ ที่ต้องการการดำเนินการอย่างเร่งด่วน ในบางกรณีหากไม่สามารถเข้าให้ความช่วยเหลือได้ทันเวลาที่ เด็กอาจถูกแยกออกจากครอบครัวและเข้าสู่ระบบการเลี้ยงดูทดแทน แต่หากสามารถเข้าแทรกแซงและช่วยเหลือได้อย่างทันเวลาที่ในช่วงวิกฤติ เด็กจะยังคงสามารถอยู่กับครอบครัวเดิมได้	โครงการวินัยเชิงบวก โดยการลงพื้นที่เยี่ยมบ้านและติดตามครอบครัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากการเก็บข้อมูลพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่มีความเชื่อมโยงกับภาวะความยากจน ส่งผลให้ผู้ปกครองไม่สามารถดูแลเด็กได้

9) คณะอนุกรรมการศาสนาฯ วุฒิสภา

แนวทางการทำงาน / ข้อท้าทายในการทำงาน	ตัวอย่าง
1) แนวคิดสำคัญ คือ การส่งเสริมครอบครัวเข้มแข็ง ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยหลัก 4 ประการ ได้แก่ (1) การแสดงความรักและความห่วงใยระหว่างสมาชิกในครอบครัว (2) การใช้เวลาดีๆ	

ร่วมกัน (3) การปฏิบัติตามข้อตกลงหรือกติกาภายในครอบครัว (4) การควบคุมและจัดการอารมณ์อย่างเหมาะสม 2) สามารถทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเรียกหน่วยงานต่างๆ มาคุยร่วมกันได้	
--	--

10) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

แนวทางการทำงาน / ข้อท้าทายในการทำงาน	ตัวอย่าง
1) พบปัญหาใหม่ในกลุ่มเด็กและเยาวชน เช่น การใช้บุหรี่ไฟฟ้า หรือการกระทำผิดเล็กน้อยอย่างการลักขโมย ซึ่งในบางกรณีถูกจัดการด้วยมาตรการที่ไม่เหมาะสม เช่น การไล่ออกจากโรงเรียน ซึ่งเป็นการซ้ำเติมปัญหาและละเมิดสิทธิเด็ก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับแนวทางการจัดการปัญหา จากการลงโทษไปสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟู และการส่งต่อความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ 2) เน้นการส่งเสริม เฝ้าระวัง และคุ้มครองตัวอย่างของการดำเนินงานเชิงส่งเสริม เช่น อบรมผู้นำศาสนาเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจด้านสิทธิมนุษยชน และนำหลักสิทธิมนุษยชนไปประยุกต์ใช้ในการทำงานกับชุมชน	จัดตั้งคลินิกสิทธิมนุษยชนเพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือด้านสิทธิ เช่น การแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลหรือสถานะคนต่างด้าว โดยลงพื้นที่ในจังหวัดที่พบปัญหาจำนวนมาก อาทิ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และเพชรบุรี

ควรมีใครเข้าร่วมในการทำงานด้านการคุ้มครองเด็ก

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งยังไม่ได้ถูกเชิญมาในงานเสวนาครั้งนี้

ข้อสังเกต

ผู้เข้าร่วมบางส่วนเห็นว่าต้นตอของปัญหามีความเชื่อมโยงกับสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว โดยเฉพาะความยากจน ซึ่งนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ตามมาเป็นจำนวนมาก รวมถึงการขาดความรู้และทักษะในการบริหารจัดการทางการเงิน อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมอีกส่วนหนึ่งเห็นว่าปัญหาดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นเฉพาะในครอบครัวที่มีฐานะยากจนเท่านั้น แต่ยังพบได้ในครอบครัวที่มีฐานะดี จึงควรมีการศึกษาค้นหาสาเหตุในมิติอื่นเพิ่มเติม พร้อมทั้งพิจารณาบทบาทขององค์กรศาสนาในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาที่มีความหลากหลาย และขอฝากให้หน่วยงานภาครัฐนำประเด็นดังกล่าวไปพิจารณาประกอบการกำหนดแนวทางเชิงนโยบายต่อไป

4.3 กลุ่มที่ (3) การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการช่วยเหลือเด็กในบริบทอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน

สำหรับในกลุ่มนี้ที่สะท้อนถึงประเด็นสำคัญของการทำงานด้านการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการช่วยเหลือเด็กในบริบทอพยพโยกย้ายถิ่นฐานต่อไปนี้

1) ข้อท้าทายในการทำงานด้านเด็ก

ประเด็นที่สะท้อนถึงข้อจำกัดในการคุ้มครองเด็ก โดยเฉพาะเด็กในบริบทอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน พบว่า

- **ข้อจำกัดด้านกฎหมายและนโยบาย:** สถานะบุคคลของเด็ก (เด็กไร้รัฐ เด็กไร้สัญชาติ เด็กผู้ลี้ภัย) ซึ่งในแนวทางกฎหมายการปรับใช้ยากในทางปฏิบัติ และเด็กในบริบทอพยพโยกย้ายถิ่นฐานไม่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองหรือบริการบางอย่างได้
- **การขาดระบบประสานงานที่เป็นเอกภาพ:** ไม่มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ประสานงานในภาวะฉุกเฉิน การเชื่อมโยงระหว่างรัฐ-ศาสนา-เอ็นจีโอ ยังไม่เป็นระบบ รวมถึงการสื่อสารระหว่างหน่วยงาน (ตาม. ตำรวจ หน่วยงานพื้นที่) ยังติดขัด
- **ข้อจำกัดด้านความพร้อมในภาวะฉุกเฉิน:** แผนมีอยู่ แต่ไม่พร้อมใช้จริง ขาดการส่งต่อองค์ความรู้ระหว่างพื้นที่ และบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะ เช่น การดูแลสุขภาพจิตเด็กในภาวะฉุกเฉิน
- **ความหลากหลายทางศาสนา วัฒนธรรม และภาษา:** ความเข้าใจผิดทางศาสนา นิยาย และวัฒนธรรม ซึ่งทำให้การช่วยเหลือที่ไม่สอดคล้องกับบริบท และอาจสร้างผลกระทบทางใจแก่เด็ก
- **ทัศนคติและการเลือกปฏิบัติในสังคม:** ทัศนคติเชิงลบต่อเด็กต่างชาติ หรือผู้ลี้ภัย

2) รูปแบบการทำงานที่อยากเห็น

- **การทำงานเชิงระบบและเชิงรุก:** มองถึงการเตรียมความพร้อมล่วงหน้า (Preparedness) การมี Rapid / Initial Assessment และ Case Management และวางแผน Care Plan รายเด็ก ตามระดับความเปราะบาง
- **การทำงานแบบเครือข่าย (Network-based):** เชื่อมองค์กรศาสนา เอ็นจีโอ โดยเฉพาะกับภาครัฐต้องทำงานมากขึ้น มีการแชร์ข้อมูลและบทเรียนในเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง
- **เคารพศาสนาและวัฒนธรรม:** การเข้าใจศาสนา นิยาย และวิถีชีวิตของเด็กให้เหมาะกับบริบทแต่ละศาสนา รวมถึงการสื่อสาร หรืออาจจะใช้ล่ามและบุคลากรที่เด็กไว้วางใจ
- **การทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน:** ไม่แยกเด็กออกจากครอบครัวโดยไม่จำเป็น และเสริมพลังครอบครัวให้เป็นฐานการคุ้มครองเด็ก
- **การจัดการความรู้:** ถอดบทเรียนจากพื้นที่จริง พัฒนานองค์ความรู้เชิงปฏิบัติสำหรับองค์กรศาสนา รวมถึงเรียนรู้ร่วมกันระหว่างหน่วยงาน

3) ควรมีใครเข้าร่วมในการทำงานด้านการคุ้มครองเด็ก

- องค์กรศาสนา (พุทธ อิสลาม คริสต์): สร้างฐานมีความเชื่อ ความไว้วางใจ เพื่อช่วยอุดช่องว่างในภาวะฉุกเฉิน
- หน่วยงานภาครัฐ: พม. ตม. ตำรวจ กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียน หน่วยงานท้องถิ่น (อปท.)
- องค์กรระหว่างประเทศและเอ็นจีโอ: ยูนิเซฟ ศุภนิมิต องค์กรผู้ลี้ภัย ทำหน้าที่ในการสนับสนุนองค์ความรู้ เครื่องมือ และการประสานงาน
- ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน: เช่น นักกฎหมาย นักจิตวิทยา / นักสังคมสงเคราะห์ และผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กและการอพยพ

4.4 กลุ่มที่ (4) สุขภาพจิตเด็กและผู้แวดล้อม

สำหรับประเด็นในกลุ่มนี้ จะมีการนำเสนอให้เห็นถึงภาพรวมของการคุ้มครองเด็กในด้านสุขภาพจิตและผู้แวดล้อม ด้วยประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้ ต่อด้วยประเด็นการวิเคราะห์ให้เห็นถึงข้อท้าทาย รูปแบบการทำงานที่ควรเป็น และ เครือข่ายความร่วมมือที่ควรมีและควรเสริมเพิ่มเติมในประเด็นสุขภาพจิตเด็กและผู้แวดล้อม

1) บริบทและสถานการณ์ของเด็กในภาวะเปราะบาง

จากประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงาน พบลักษณะปัญหาสุขภาพจิตของเด็กที่สำคัญ ได้แก่

1. การแยกตัว ไม่เข้าสังคม ไม่กล้าแสดงออก ส่งผลต่อการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน
2. ปัญหาด้านอารมณ์และการควบคุมอารมณ์
3. อาการทางจิตเวช เช่น ภาวะซึมเศร้า
4. พัฒนาการล่าช้า สมาธิสั้น หรือความบกพร่องทางการเรียนรู้
5. การทำร้ายตนเองหรือมีความคิดฆ่าตัวตาย โดยมักเชื่อมโยงกับประสบการณ์ความรุนแรง
6. ความสามารถในการดูแลตนเองต่ำ ไม่สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้
7. พฤติกรรมก้าวร้าวหรือทำลายทรัพย์สิน
8. การแสดงออกด้านการแต่งกายหรือการสื่อสารที่แตกต่างจากเด็กทั่วไป
9. ปัญหาการใช้สื่อดิจิทัลหรือหน้าจอมากเกินไป

ปัจจัยกำหนดสุขภาพจิตเด็กที่สำคัญ

ผู้เข้าร่วมสะท้อนว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตเด็กอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่

1. โครงสร้างครอบครัวและรูปแบบการเลี้ยงดู เช่น การหย่าร้าง การมีพ่อแม่ใหม่ การขาดการดูแลอย่างใกล้ชิด

2. ความบกพร่องทางร่างกายหรือพัฒนาการ
3. การเปลี่ยนแปลงผู้ดูแลบ่อยครั้ง ซึ่งกระทบต่อความรู้สึกมั่นคงและความผูกพัน
4. ความรุนแรงในทุกรูปแบบ (ร่างกาย จิตใจ เพศ)
5. ภาวะซึมเศร้าและปัญหาสุขภาพจิตที่ไม่ได้รับการดูแล
6. ความยากจนและข้อจำกัดทางเศรษฐกิจของครอบครัว
7. การถูกทอดทิ้งหรือขาดบุคคลอ้างอิงทางใจ
8. การถูกกลั่นแกล้ง (bullying)

รูปแบบการแสดงออกของความทุกข์ทางใจในเด็ก

- การเก็บตัวและหลีกเลี่ยงปฏิสัมพันธ์
- การทำร้ายตนเองหรือมีความคิดฆ่าตัวตาย
- พฤติกรรมก้าวร้าวหรือทำลายสิ่งของ

ข้อเสนอแนะ

- ส่งเสริมการอบรมผู้ปกครองและผู้ดูแล เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ไม่ตีตราเด็ก
- สนับสนุนการดูแลสุขภาพจิตแบบครอบคลุมทั้งเด็กและครอบครัว (family-centered approach)

2. การสังเกตและคัดกรอง (Detection)

แนวปฏิบัติที่ใช้อยู่

- การสังเกตพฤติกรรมเด็กโดยผู้ดูแลและครู
- การส่งเสริมให้เด็กและเพื่อนมีบทบาทในการสังเกตและแจ้งเตือนความผิดปกติ

สัญญาณเตือน (Red Flags)

1. อารมณ์แปรปรวนหรือรุนแรงผิดปกติ
2. การแยกตัวจากสังคม
3. ผลการเรียนลดลงหรือหยุดเรียน
4. ความสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ถดถอย
5. การทำร้ายตนเองเพื่อสื่อสารความเจ็บปวดทางใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรอง

- แบบคัดกรองสุขภาพจิต (รวมถึงแบบออนไลน์)

- แบบใช้กลีสด์การสังเกตตนเองและเพื่อน
- การประเมินโดยผู้ดูแล
- การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ (พยาบาล นักจิตวิทยา)
- การประเมินพัฒนาการ
- การใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การวาดภาพ เพื่อคัดกรองเบื้องต้น

ข้อเสนอแนะ

- พัฒนาและเผยแพร่เครื่องมือคัดกรองที่เหมาะสมกับบริบทศาสนาและวัฒนธรรม
- เพิ่มศักยภาพผู้ดูแลผ่านการอบรมอย่างต่อเนื่อง
- ส่งเสริมการเยี่ยมบ้านเพื่อเข้าใจบริบทชีวิตจริงของเด็ก
- กำหนดแนวทางการใช้เครื่องมือทางจิตวิทยาอย่างมีจริยธรรมและผ่านการอบรม

3. ระบบการส่งต่อ (Referral)

หน่วยงานที่ใช้ในการส่งต่อ

- โรงพยาบาลรัฐและเอกชนเฉพาะทางด้านจิตเวช
- สถาบันเด็กและครอบครัว
- สถานบำบัดยาเสพติดและหน่วยฟื้นฟูเฉพาะทาง

อุปสรรคที่พบ

1. การไม่ยินยอมจากครอบครัว
2. ข้อจำกัดด้านระยะทางและการเข้าถึงบริการ
3. ความเชื่อหรือทัศนคติของครอบครัว
4. ความซับซ้อนของกระบวนการบังคับรักษา
5. ค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กไร้สัญชาติหรือเด็กชาติพันธุ์
6. การตีตราทางสังคมและความอับอายของครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

- จัดทำแผนที่บริการ (service mapping) และช่องทางการส่งต่อที่ชัดเจน
- เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ ชุมชน ศาสนา และภาควิชาชีพ

4. กิจกรรมกลุ่มเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตเด็ก

รูปแบบกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ

- กิจกรรมบำบัดทางเลือก (เช่น บ่อทราย ศิลปะ ดนตรี)
- กิจกรรมเสริมสร้างการตระหนักรู้และการจัดการอารมณ์

ข้อเสนอแนะ

- พัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครและผู้เชี่ยวชาญอย่างเป็นระบบ
- ส่งเสริมการอบรมการปฐมพยาบาลทางใจ (Psychological First Aid: PFA)
- สนับสนุนสื่อสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับเด็ก เช่น นิทาน แอนิเมชัน

5. การดูแลสุขภาพจิตของผู้ดูแล

แนวปฏิบัติที่พบ

- การใช้ศาสนาและจิตวิญญาณเป็นฐาน
- ธรรมชาติบำบัดและกิจกรรมฟื้นฟูจิตใจ
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มผู้ดูแล
- การออกกำลังกายและกิจกรรมผ่อนคลาย

ข้อเสนอแนะ

- บูรณาการการดูแลสุขภาพจิตผู้ดูแลในระบบคุ้มครองเด็ก
- จัดให้มี social support และที่ปรึกษาอย่างเป็นทางการ
- พัฒนาโปรแกรมดูแลผู้ปกครองควบคู่กับเด็ก

6. บทบาทของผู้นำศาสนา

- กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติด้านสุขภาพจิตและการคุ้มครองเด็ก
- เป็นผู้นำเชิงปฏิบัติในการผลักดันนโยบาย
- บูรณาการหลักศาสนา คุณธรรม และจริยธรรมในกิจกรรมประจำวัน
- ส่งเสริมวัฒนธรรมความเมตตาและไม่ละเลยเด็ก

7. สิ่งที่จะกลับไปทำ

ระยะสั้น

- นโยบายคุ้มครองเด็กในทุกสถานรองรับ
- ระบบคัดกรองและช่วยเหลือเด็กอย่างทันท่วงที
- การทำงานแบบสหวิชาชีพ (บ้าน-ศาสนสถาน-โรงเรียน)

ระยะกลางและระยะยาว

- หลักสูตรคุ้มครองเด็กในบริบทศาสนา
- ระบบติดตามเด็กและผู้ดูแลอย่างเป็นระบบ
- การพัฒนาเครือข่ายการส่งต่อและการอบรมต่อเนื่อง

สรุปข้อท้าทาย รูปแบบการทำงานที่ควรเป็น และ เครือข่ายความร่วมมือที่ควรมีและควรเสริมเพิ่มเติมในประเด็นสุขภาพจิตเด็กและผู้ดูแล

1. ข้อท้าทายสำคัญด้านสุขภาพจิตของเด็กและผู้ดูแล

การอภิปรายสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาสุขภาพจิตของเด็กในบริบทศาสนา ชุมชน และสถานรองรับ มีลักษณะซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมิติ โดยมีข้อท้าทายสำคัญดังนี้

1.1 ความเปราะบางเชิงโครงสร้างของชีวิตเด็ก: เด็กจำนวนมากเผชิญปัจจัยเสี่ยงเชิงโครงสร้าง ได้แก่ ความยากจน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัว การถูกทอดทิ้ง การเปลี่ยนผู้ดูแลบ่อยครั้ง และความรุนแรงในทุกรูปแบบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต การเรียนรู้ และความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์

1.2 การแสดงออกของปัญหาที่หลากหลายและทับซ้อน: เด็กแสดงความทุกข์ทางใจผ่านหลายรูปแบบ ตั้งแต่การเก็บตัว ปัญหาด้านอารมณ์ พฤติกรรมก้าวร้าว การทำร้ายตนเอง ไปจนถึงอาการทางจิตเวช ซึ่งมักถูกมองว่าเป็น “ปัญหาพฤติกรรม” มากกว่าปัญหาสุขภาพจิต ทำให้การช่วยเหลือไม่ตรงจุด

1.3 ข้อจำกัดของระบบการสังเกต คัดกรอง และส่งต่อ: แม้ผู้ดูแลและครูมีบทบาทสำคัญในการสังเกตเด็ก แต่ยังขาดเครื่องมือที่เหมาะสมกับบริบทศาสนาและวัฒนธรรม ขาดการอบรมอย่างต่อเนื่อง และมีข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการเฉพาะทาง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล และในกลุ่มเด็กไร้สัญชาติหรือเด็กชาติพันธุ์

1.4 ภาระทางใจของผู้ดูแลและการขาดระบบดูแลผู้ดูแล: ผู้ดูแลจำนวนมากเผชิญความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ (emotional burnout) แต่ยังขาดระบบสนับสนุนอย่างเป็นทางการ ทำให้การดูแลเด็กขาดความต่อเนื่องและยั่งยืน

2. รูปแบบการทำงานและแนวทางที่อยากเห็น

ผู้เข้าร่วมสะท้อนความต้องการให้การดูแลสุขภาพจิตเด็กขยับจากการทำงานเฉพาะกรณี ไปสู่การเสริมสร้าง “ระบบ” ที่ครอบคลุมและยั่งยืน ดังนี้

2.1 การดูแลสุขภาพจิตแบบองค์รวมและเน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลาง: ควรส่งเสริมแนวทาง *family-centered approach* ที่ดูแลทั้งเด็ก ผู้ปกครอง และผู้ดูแล พร้อมลดการตีตรา และสร้างความเข้าใจว่าสุขภาพจิตเป็นเรื่องของการพัฒนา ไม่ใช่ความผิดหรือความล้มเหลวของครอบครัว

2.2 การเสริมศักยภาพผู้ดูแลในฐานะด่านหน้า (frontline caregivers): ผู้ดูแล ครู และ ผู้นำศาสนา ควรได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่องด้าน

- การสังเกตและคัดกรอง (Detection)
- การปฐมพยาบาลทางใจ (Psychological First Aid: PFA)
- การสื่อสารอย่างไม่ตัดสิน และการรับฟังอย่างเข้าใจ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือเด็กได้ ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น

2.3 ระบบคัดกรอง-ส่งต่อที่ชัดเจนและเข้าถึงได้: ควรพัฒนาเครื่องมือคัดกรองที่เหมาะสม กับบริบทศาสนาและวัฒนธรรม พร้อมแผนที่บริการ (service mapping) และแนวทางการส่งต่อที่ ชัดเจน ลดความซับซ้อน และลดภาระของผู้ดูแลและครอบครัว

2.4 การใช้กิจกรรมกลุ่มและสื่อสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือเชิงป้องกัน: กิจกรรมศิลปะ ดนตรี การเล่าเรื่อง การเคลื่อนไหว และสื่อสร้างสรรค์ เช่น นิทานหรือแอนิเมชัน ควรถูกบูรณาการเป็นส่วน หนึ่งของระบบส่งเสริมสุขภาพจิตเชิงป้องกัน ไม่ใช่เพียงกิจกรรมเสริม

2.5 การดูแลสุขภาพจิตของผู้ดูแลเป็นส่วนหนึ่งของระบบคุ้มครองเด็ก: การดูแลผู้ดูแลควร ถูกมองเป็น “องค์ประกอบจำเป็น” ของระบบคุ้มครองเด็ก ผ่านการมี social support กลไกให้ คำปรึกษา และพื้นที่ฟื้นฟูจิตใจอย่างเป็นระบบ

3. เครือข่ายความร่วมมือที่ควรมีและควรเสริมเพิ่มเติม

เพื่อให้การดูแลสุขภาพจิตเด็กและผู้ดูแลลุ่มเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ผู้เข้าร่วมเสนอให้ เสริมสร้างและขยายเครือข่ายความร่วมมือ ดังนี้

3.1 หน่วยงานภาครัฐและระบบบริการสาธารณะ

- หน่วยงานด้านสุขภาพจิตและสาธารณสุข
- หน่วยงานคุ้มครองเด็กและครอบครัว
- ระบบการศึกษาและการศึกษาพิเศษ
- หน่วยงานด้านสวัสดิการและการคุ้มครองกลุ่มเปราะบาง

3.2 ภาคศาสนาและชุมชนศาสนา

- ผู้นำศาสนาและองค์กรศาสนาในฐานะพื้นที่ปลอดภัยของเด็ก
- เครือข่ายศาสนาข้ามนิกาย/ข้ามศาสนา เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี
- กลุ่มศาสนาที่ทำงานด้านสิทธิเด็กและกลุ่มเปราะบาง

3.3 ภาควิชาชีพและภาควิชาการ

- นักจิตวิทยา จิตแพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์
- มหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ เครื่องมือ และการอบรม

3.4 ภาคประชาสังคมและอาสาสมัคร

- องค์กรทำงานด้านเด็ก สุขภาพจิต และการคุ้มครองเด็ก
- อาสาสมัครเฉพาะทางด้านกิจกรรมบำบัด ศิลปะ ดนตรี และจิตสังคม

3.5 กลไกความร่วมมือเชิงระบบ

- เครือข่ายสหวิชาชีพระดับพื้นที่ (บ้าน–ศาสนสถาน–โรงเรียน–บริการสุขภาพ)
- พื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งทางการและไม่เป็นทางการ

ปิดการประชุม 16.00 น.

สรุปข้อเสนอจากเวทีศาสนากับการคุ้มครองเด็ก ในการเสริมสร้างบทบาทศาสนาและศาสนสถานในการคุ้มครองเด็กอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ข้อเสนอที่ 1 ส่งเสริมการนำมาตรฐานการคุ้มครองเด็กที่ใช้ร่วมกันในทุกภาคส่วน ไปประยุกต์ใช้ในบริบทของศาสนสถานและองค์กรศาสนา

ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้ (implementation guidelines) เพื่อสนับสนุนให้ศาสนสถานและองค์กรศาสนาที่มีบทบาทในการดูแลเด็ก สามารถนำมาตรฐานการคุ้มครองเด็กที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและสากลไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบททางศาสนา วัฒนธรรม และโครงสร้างองค์กร โดยไม่เป็นการจัดทำมาตรฐานแยกต่างหาก และไม่ลดทอนความรับผิดชอบของรัฐในการกำกับดูแล

แนวทางดังกล่าวควรครอบคลุมการกำหนดนโยบายคุ้มครองเด็ก แนวปฏิบัติของผู้ปฏิบัติงาน กลไกรับเรื่องร้องเรียนที่ปลอดภัย การจัดการเหตุและการส่งต่อ การคัดกรองและพัฒนาศักยภาพบุคลากร มาตรการด้านความปลอดภัยของพื้นที่และกิจกรรม รวมถึงระบบติดตามและทบทวนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอที่ 2 ยกระดับการคุ้มครองเด็กให้เป็นภารกิจหลักขององค์กรกำกับทางศาสนา

ส่งเสริมให้องค์กรกำกับทางศาสนาบรรจุการคุ้มครองเด็กไว้เป็นแนวปฏิบัติหรือข้อกำหนดอย่างเป็นทางการ เพื่อให้ศาสนสถานและองค์กรศาสนาในสังกัดมีกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจน เป็นเอกภาพ และสามารถกำกับติดตามได้อย่างเป็นระบบ โดยเชื่อมโยงกับกฎหมายและกลไกคุ้มครองเด็กของรัฐ

ข้อเสนอที่ 3 เสริมสร้างศักยภาพผู้นำศาสนาและผู้ปฏิบัติงานในฐานะกลไกด่านหน้าในการคุ้มครองเด็ก

สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพผู้นำศาสนา บุคลากร และผู้ดูแลเด็ก ให้มีความรู้และทักษะด้านสิทธิเด็ก การสังเกตและรับฟังเด็ก การป้องกันความรุนแรง การตอบสนองต่อกรณีละเมิดสิทธิเด็ก และการส่งต่อความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถทำหน้าที่คุ้มครองเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่สร้างผลกระทบซ้ำต่อเด็ก

ข้อเสนอที่ 4 พัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของศาสนาในระดับพื้นที่อย่างเป็นระบบ

ส่งเสริมการพัฒนากลไกการคุ้มครองเด็กในระดับพื้นที่ โดยให้ศาสนาและศาสนสถานมีบทบาทเป็นผู้มีส่วนร่วมเชิงโครงสร้าง ร่วมกับชุมชน โรงเรียน หน่วยงานรัฐ และภาคีเครือข่าย ตั้งแต่กระบวนการวางแผน กำหนดแนวทาง ดำเนินงาน ติดตาม และทบทวนการคุ้มครองเด็ก และเปิดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนทรัพยากรหรือการปรึกษาหารือระหว่างองค์กรศาสนาและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพิ่มเติม

กลไกดังกล่าวควรเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของศาสนาในบทบาทต่าง ๆ ได้แก่ การเป็นด่านหน้าด้านการป้องกันและคัดกรองเด็กกลุ่มเสี่ยง การทำงานเชิงป้องกันและส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการส่งต่อกรณี การสนับสนุนการฟื้นฟูและเยียวยาเด็ก รวมถึงการทำงานเชื่อมโยงกับระบบบริการของรัฐอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีแนวทางการประสานงานและบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน เพื่อให้การคุ้มครองเด็กเกิดขึ้นได้จริงในพื้นที่ชีวิตของเด็ก

ข้อเสนอที่ 5 คุ้มครองเด็กกลุ่มเปราะบางและเด็กในบริบทอพยพโยกย้ายถิ่นฐานอย่างไม่เลือกปฏิบัติ

กำหนดแนวทางการคุ้มครองเด็กกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กไร้รัฐ เด็กไร้สัญชาติ เด็กย้ายถิ่น และเด็กที่ตกหล่นจากระบบรัฐ โดยบูรณาการการทำงานระหว่างศาสนา หน่วยงานรัฐ และภาคีเครือข่าย เพื่อให้เด็กทุกคนสามารถเข้าถึงการคุ้มครองและบริการขั้นพื้นฐานได้อย่างเท่าเทียม

ข้อเสนอที่ 6 บูรณาการการส่งเสริมสุขภาพจิตเด็กและการดูแลผู้ดูแลไว้ในระบบคุ้มครองเด็ก

ส่งเสริมให้ศาสนสถานและองค์กรศาสนาที่ดูแลเด็ก ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพจิตของเด็กและผู้ดูแล ผ่านการคัดกรองเบื้องต้น การปฐมพยาบาลทางใจ การส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ และการสร้างระบบสนับสนุนผู้ดูแล เพื่อเสริมความยั่งยืนของการคุ้มครองเด็ก

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กทุกคนที่อยู่ในการดูแลของศาสนสถานและองค์กรศาสนาได้รับการคุ้มครองภายใต้มาตรฐานเดียวกันกับเด็กในทุกภาคส่วน โดยไม่ถูกแยกหรือเลือกปฏิบัติ
2. ศาสนสถานและองค์กรศาสนามีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน สามารถนำมาตรฐานการคุ้มครองเด็กไปใช้ได้จริงในบริบทของตน
3. ผู้นำศาสนาและผู้ปฏิบัติงานมีศักยภาพในการป้องกัน ตอบสนอง และส่งต่อกรณีละเมิดสิทธิเด็กได้อย่างเหมาะสมและทันที่
4. การทำงานด้านการคุ้มครองเด็กเกิดความเชื่อมโยงระหว่างศาสนา ชุมชน และหน่วยงานรัฐ ลดการทำงานแบบแยกส่วนและการแบกรับภาระเพียงลำพัง
5. เด็กกลุ่มเปราะบางและเด็กในบริบทอพยพโยกย้ายถิ่นฐานสามารถเข้าถึงการคุ้มครองและบริการที่จำเป็นได้มากขึ้น
6. เกิดระบบการคุ้มครองเด็กที่เข้มแข็ง ยั่งยืน และตั้งอยู่บนฐานสิทธิเด็ก คุณธรรม และความรับผิดชอบร่วมของทุกภาคส่วน

“หัวใจของการอบรมเด็ก คือการปลูกฝัง “ศรัทธาคู่ปัญญา”
ไม่ยึดเยียดความเชื่อ ไม่ครอบงำความคิด แต่ให้เหตุผล เพื่อให้
เด็กเติบโต อย่างมีศักดิ์ศรี มีเมตตา และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่าง
สันติ” - พระเทพวัชรสารบัณฑิต, รศ. ดร.

“เด็ก คือ อะมานะฮ์ ของฝากอันล้ำค่าที่พระเจ้าเป็นเจ้ามอบหมาย
ให้พ่อแม่ ครู ผู้นำศาสนา และชุมชนร่วมกันดูแลเด็กไม่ใช่สมบัติ
ของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นสมาชิกของสังคม ที่มีสิทธิอันพึง
ได้รับตั้งแต่ก่อนเกิด ” - ผศ. ดร. อับดุลเลาะ หนุ่มสุข

“เด็กทุกคน คือ ภาพลักษณ์ของพระเจ้า มีศักดิ์ศรีและคุณค่า
เท่าเทียมกัน การล่วงละเมิดเด็ก จึงไม่ใช่เพียงอาชญากรรมทาง
กฎหมาย แต่เป็นบาปมหันต์ที่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
อย่างร้ายแรง” - บาทหลวงยอห์น บอสโก สุวัณน์ เหลืองสอาด

สพฺเพสํ ชีวตํ ปิยํ
ชีวตยํอมเป็นที่รัก
ของสัตว์ทั้งปวง
(พุทธภาษิต)

จงให้ความยุติธรรมแก่
คนอ่อนแอและเด็กกำพร้า
จงปกป้องสิทธิของ
ผู้ทุกข์ยากและผู้ขัดสน
(สดุดี 82:3)

เด็กๆ เป็นของขวัญ
ของอัลลอฮ์ที่ทรง
ประทานแก่พวกท่าน
(อัลฮาอิม 3123)

